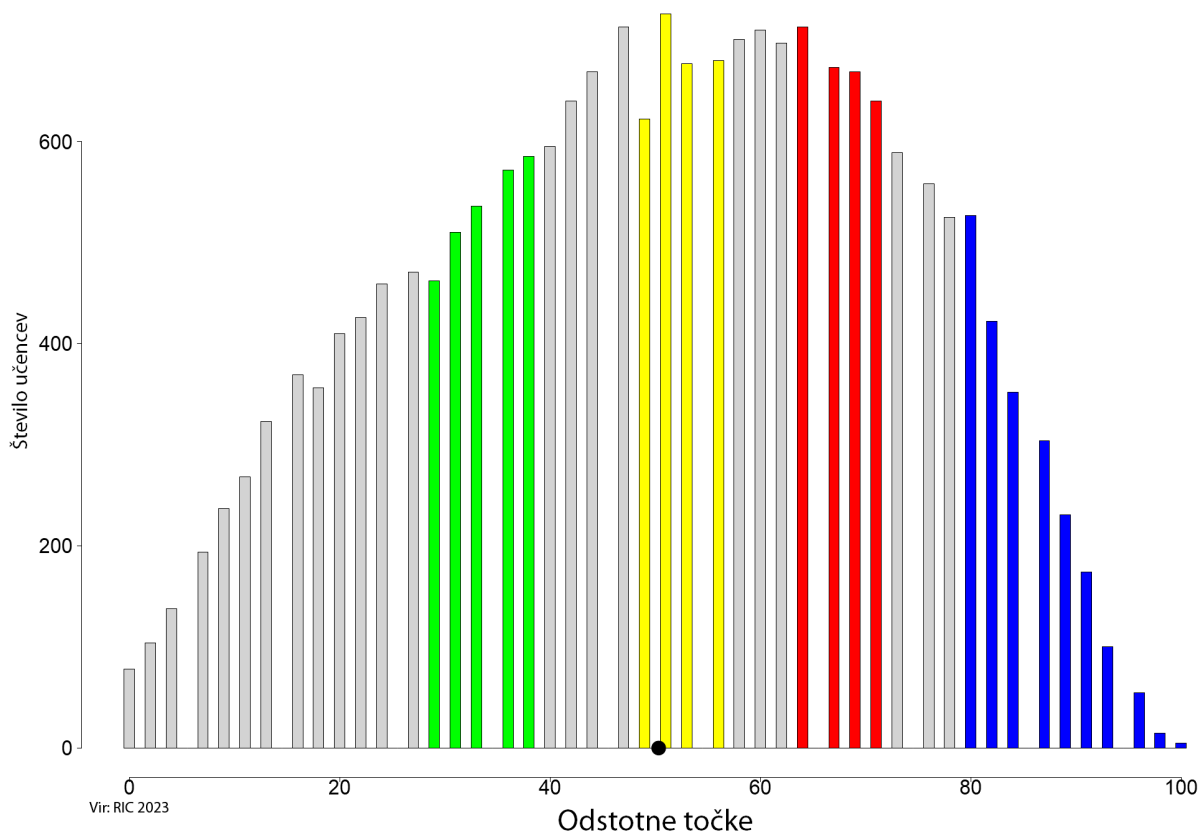

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja

Porazdelitev točk pri predmetu SLOVENŠČINA (NPZ, 6. razred, 2023, N = 20480)

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 6. razred

Preizkus iz slovenščine na NPZ za učence 6. razreda je dvodelen: v I. delu so naloge povezane z neumetnostnim besedilom, v II. delu pa z umetnostnim besedilom. Razmerje v deležu točk obeh delov je enako, kot je razmerje med jezikom in književnostjo pri pouku oz. kot ga določa učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (v nadaljevanju UN), tj. 60 % za jezik in 40 % za književnost.

V I. delu je bilo izhodiščno neumetnostno besedilo *Iskalke dragocenih gob – tartufov*, prirejeno po besedilu Igorja Fabjana, ki je bilo objavljeno v reviji *Moj planet* (september 2020). Naloge ob neumetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost enosmernega sporazumevanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil ter jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost.

V II. delu je bilo izhodiščno besedilo odlomek *Kvas in fantazija* iz dela Marjana Tomšiča *Frkolini*. Naloge ob umetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih ter usvojeno literarnovedno znanje.

V nadaljevanju so predstavljene naloge po t. i. barvnih območjih. Uspešnost reševanja pomeni, da je nalogo pravilno rešilo vsaj 65 % učencev z dosežki v danem območju. To v splošnem pomeni, da so učenci z višjimi dosežki uspešno reševali tudi naloge iz nižjih območij.

ZELENO OBMOČJE

Zeleno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov* (glede na druge dosežke). V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 20 % in nižji od 70 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v zelenem območju ena naloga:

- **Naloga 3** je preverjala razumevanje prebranega besedila. Učenci so morali napisati tri podatke, ki vplivajo na ceno tartufov.

Naloga zelenega območja je preverjala zmožnost druge taksonomske stopnje (razumevanje), po UN pa minimalni standard.

V **II. delu** preizkusa sta bili v zelenem območju dve nalogi:

- **Naloga 2** je bila izbirnega tipa in je preverjala recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost razumevanja umetnostnega besedila. Učenci so morali prepoznati, o čem predvsem govori izhodiščno umetnostno besedilo.
- **Naloga 3** je bila izbirnega tipa in je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali izbrati pravilno trditev o dogodkih v besedilu.

Nalogi zelenega območja sta preverjali zmožnost druge taksonomske stopnje (razumevanje), po UN pa minimalna standarda.

RUMENO OBMOČJE

Rumeno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 45 % in hkrati nižji od 45 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v rumenem območju pet nalog, od tega dve delno:

- **Naloga 1** je preverjala slogovno zmožnost. Učenci so morali določiti okoliščine nastanka besedila, in sicer so morali napisati, kdo je avtor besedila in v kateri reviji je bilo besedilo objavljeno.
- **Naloga 5 A** je preverjala zmožnost tvorjenja besedila. Učenci so morali napisati krajše zaokroženo besedilo, v katerem so morali predstaviti Saro Kocjančič.
- **Naloga 7** je preverjala razumevanje prebranega besedila. Učenci so morali napisati, kateri psi so primernejši za iskanje tartufov, in svoj odgovor utemeljiti.
- **Naloga 9** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali določiti pomensko razmerje med besedama *tartuf* (podpomenka) in *goba* (nadopomenka). Naloga je bila izbirnega tipa.
- **Naloga 17 A** je preverjala zmožnost tvorjenja besedila. Učenci so morali napisati krajše zaokroženo besedilo. Navedene korake za pripravo omake s tartufi za testenine so morali ob sličicah postaviti v pravilno zaporedje in uporabiti glagole v prvi osebi množine.

Naloge rumenega območja so preverjale zmožnosti prve (znanje), druge (razumevanje, uporaba) in tretje taksonomske stopnje (analiza in sinteza), po UN pa minimalne standarde.

V **II. delu** preizkusa je v rumenem območju ena naloga:

- **Naloga 7** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali dano poved povezati z ustreznim pregovorom. Naloga je bila izbirnega tipa.

Naloga rumenega območja je preverjala zmožnosti druge in tretje taksonomske stopnje (razumevanje, sinteza), po UN pa minimalni standard.

RDEČE OBMOČJE

Rdeče območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrte dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 70 % in nižji od 20 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v rdečem območju šest nalog, in sicer pet v celoti in ena delno:

- **Naloga 2** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so učenci med petimi navedenimi podatki morali označiti dva, ki sta omenjena v izhodiščnem besedilu.
- **Naloga 4** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so učenci morali presoditi, zakaj je v naslovu besedila beseda *iskalke* (in ne *iskalci*) *dragocenih tartufov*. Pri nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost odgovora.
- **Naloga 6** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila. Učenci so morali napisati tri značilnosti, ki odlikujejo pse, ki iščejo tartufe.
- **Naloga 10** je preverjala jezikovno, in sicer skladijsko zmožnost. Učenci so morali dopolniti poved s pravilnima oblikama besed *gomolj* in *drevo*.
- **Naloga 13** je preverjala jezikovno, in sicer skladijsko zmožnost. Učenci so morali napisati, na katero besedo v dani povedi se nanaša podčrtani osebni zaimek *je*.
- **Naloga 17 B** je preverjala jezikovno in slogovno zmožnost. Učenci so morali napisati jezikovno pravilno in slogovno ustrezno krajše besedilo o tem, kako pripravimo omako s tartufi za testenine.

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti prve (znanje), druge (razumevanje, uporaba) in tretje taksonomske stopnje (analiza in sinteza), po UN pa minimalne standarde.

V **II. delu** preizkusa so bile v rdečem območju štiri naloge, od tega dve delno:

- **Naloga 5 A** je preverjala recepcijsko zmožnost ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih. Učenci so morali odgovarjati na vprašanja o poteku dogajanja v umetnostnem besedilu tako, da so obnovili dogajanje (povzeli dogodke) in napisali, katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb.
- **Naloga 6** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali odgovarjati na vprašanja o poteku dogajanja.
- **Naloga 8** je prav tako preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali predstaviti svoje ugotovitve o umetnostnem besedilu, in sicer so morali razložiti povezavo med naslovom besedila in dogajanjem v odlomku.
- **Naloga 9 A** je preverjala recepcijsko zmožnost ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih. Učenci so morali odgovoriti na vprašanja o poteku dogodkov, obnoviti dogajanje (povzeti dogodke) v umetnostnem besedilu, ubesediti svojo domišljjsko predstavo književne osebe, predstaviti svoje ugotovitve ter vrednotiti in utemeljiti svoje mnenje. V krajšem zaokroženem besedilu so morali napisati, kdo je mami povedal resnico in kako se je odzvala, kako se je ob razkritju resnice počutil sin, in utemeljiti, po čem vedo, kateri od staršev je milejši.

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti druge in tretje taksonomske stopnje, po UN pa minimalne in temeljne standarde.

MODRO OBMOČJE

Modro območje označuje učence, katerih skupni dosežki so v *zgornji desetini dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev z najvišjimi dosežki; njihovi dosežki so višji od 90 % dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v modrem območju pet nalog, in sicer štiri v celoti in ena delno:

- **Naloga 5 B** je preverjala jezikovno pravilnost in slogovno ustreznost krajšega zaokroženega besedila, v katerem so morali učenci predstaviti Saro Kocjančič.
- **Naloga 8** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila tako, da so morali učenci ob danem odgovoru tvoriti pomensko in oblikovno ustrezno vprašalno poved v skladu z izhodiščnim besedilom. Pri tej nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost.
- **Naloga 12** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali pretvoriti trdilno poved v pomensko in oblikovno ustrezno nikalno poved.
- **Naloga 14** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali navedeni enostavni povedi združiti v dvostavčno poved tako, da so izrazili namen. Pri tej nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost.
- **Naloga 16** je preverjala jezikovno, in sicer pravopisno zmožnost. Učenci so morali v dani povedi prepoznati pravopisno napako, povezano z nepravilno rabo predloga k/h, jo popraviti in utemeljiti popravek.

Naloge modrega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje, uporaba), po UN pa minimalne standarde, le naloga 16 je v drugem delu (utemeljitev popravka) preverjala temeljni standard.

V **II. delu** preizkusa je v modrem območju pet nalog, in sicer ena v celoti in štiri delno:

- **Naloga 1** je preverjala usvojitev literarnovednega znanja. Učenci so morali prepoznati izhodiščno besedilo kot realistično pripoved in to utemeljiti.
- V **nalogi 4 A** so morali učenci ob recepcijski zmožnosti dokazati tudi zmožnost tvorjenja krajšega besedila o izhodiščnem umetnostnem besedilu. Naloga je preverjala zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja glavne književne osebe. Učenci so morali ubesediti svojo domišljjsko predstavo književne osebe tako, da so navedli dve sinovi lastnosti in ju ponazorili s primeroma iz besedila.
- **Naloge 4 B, 5 B in 9 B** so preverjale jezikovno pravilnost krajšega tvorjenega besedila.

Naloge modrega območja so preverjale zmožnosti prve, druge in tretje taksonomske stopnje (znanje, razumevanje, uporaba in sinteza), po UN pa minimalne standarde, 1. naloga pa tudi temeljni standard.

NAD MODRIM OBMOČJEM

Nalog, ki so v območju nad modrim, v 65 % primerov ne rešijo niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki.

V **I. delu** preizkusa sta v območju nad modrim dve nalogi:

- **Naloga 11** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali izpisanemu samostalniku iz dane povedi določiti oblikovne lastnosti (spol, sklon, število).
- **Naloga 15** je preverjala jezikovno, in sicer poimenovalno, skladenjsko in pravopisno zmožnost. Učenci so morali iz zemljepisnega lastnega imena tvoriti vrstni pridevnik (*Istra* → *istrski*) in ga v dani povedi postaviti v pravilno obliko.

Nalogi območja nad modrim sta preverjali zmožnosti prve (znanje) in druge (uporaba) taksonomske stopnje, po UN pa minimalni in temeljni standard.

V **II. delu** preizkusa ni nalog nad modrim območjem.

Sklep

V I. delu preizkusa, tj. **ob neumetnostnem besedilu**, so tudi učenci z najnižjimi dosežki uspešno reševali nalogo 3 (zeleno območje), ki je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so morali napisati tri podatke, ki vplivajo na ceno tartufov.

V rumenem območju je pet nalog, ki so preverjale različne vrste zmožnosti. Naloga 1 je preverjala slogovno zmožnost, naloga 7 razumevanje prebranega besedila, naloga 9 jezikovno, in sicer poimenovalno zmožnost (izbira pravilnega pomenskega razmerja med besedama *tartuf* in *goba*), postavki 5 A in 17 A pa zmožnost tvorjenja krajšega besedila (predstavitev Sare Kocjančič ter ubesedenje in pravilna ureditev zaporedja korakov za pripravo omake s tartufi).

V rdečem območju so tri naloge, ki so preverjale zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila (2, 4 in 6). V tem območju sta tudi dve nalogi, ki sta preverjali jezikovno zmožnost, in sicer skladijsko. Pri nalogi 10 so morali učenci dopolniti poved z besedama *gomolj* in *drevo* v pravilni obliki, pri nalogi 13 pa so morali napisati, na katero besedo se nanaša osebni zaimek v dani povedi. Postavka 17 B je preverjala jezikovno pravilnost krajšega tvorjenega besedila, prav tako se je jezikovna pravilnost vrednotila tudi pri nalogi 4 iz tega območja.

V modrem območju je pet nalog. Vse razen ene so preverjale jezikovno zmožnost. Nalogi 12 in 14 sta preverjali skladijsko zmožnost, in sicer so morali učenci pri nalogi 12 zanikati poved in pri tem biti pozorni na pisanje nikalnice ločeno od glagola (*ne bo iskala*) in na spremembo sklona samostalnika (*tartufov*), pri nalogi 14 pa združiti dve povedi v dvostavčno z izraženim namenom. Združevanje povedi v dvostavčne je za učence zahtevno (lani je bila podobna naloga celo v območju nad modrim). Naloga 16 je preverjala pravopisno zmožnost, in sicer so morali učenci prepoznati pravopisno napako, povezano z nepravilno rabo predloga *k/h*, in popravek utemeljiti. Tudi postavka 5 B je povezana z jezikovno in slogovno zmožnostjo, gre namreč za preverjanje jezikovne pravilnosti in slogovne ustreznosti krajšega zaokroženega besedila, v katerem so morali učenci predstaviti osebo iz izhodiščnega besedila. Le naloga 8 je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so morali učenci ob danem odgovoru tvoriti pomensko in oblikovno ustrezno vprašalno poved v skladu z izhodiščnim besedilom. Učenci so morali biti pri tvorjenju pomensko ustrezne povedi natančni, poleg tega se je tudi pri tej nalogi vrednotila jezikovna pravilnost.

V območju nad modrim sta dve nalogi (11 in 15). Pri nalogi 11, ki je preverjala metajezikovno zmožnost, so morali učenci izpisanemu samostalniku iz dane povedi določiti oblikovne lastnosti (spol, sklon, število). Da te naloge niso uspešno reševali niti učenci z najvišjimi dosežki, nekoliko preseneča, saj je v šestem razredu precejšen poudarek na oblikovnih lastnostih samostalnika, prav tako izpisani samostalnik (*/pod/ zemljo*) ne sodi med posebnosti. Predvidevamo, da so imeli učenci največ težav pri določanju sklona samostalnika, ker niso upoštevali navodila, da naj ga določijo samostalniku iz določene povedi. Pri nalogi 15, ki je preverjala jezikovno, in sicer poimenovalno, skladijsko in pravopisno zmožnost, pa so morali iz zemljepisnega lastnega imena tvoriti vrstni pridevnik (*Istra* → *istrski*) in ga v dani povedi postaviti v pravilno obliko. Kljub temu da pri tvorbi tega vrstnega pridevnika ne prihaja do posebnosti, so imeli učenci težave, prav tako niso vedeli, da se vrstni pridevniki iz lastnih imen pišejo z malo začetnico.

V II. delu preizkusa, tj. **ob umetnostnem besedilu**, sta v zelenem območju dve nalogi (2 in 3). Obe sta preverjali zmožnost razumevanja izhodiščnega umetnostnega besedila in obe sta bili izbirnega tipa.

Tudi v rumenem območju je naloga 7 izbirnega tipa in je preverjala recepcijsko zmožnost učencev.

V rdečem območju so štiri naloge (5 A, 6, 8 in 9 A). Vse so preverjale recepcijsko zmožnost, bile pa so polodprtega oz. odprtega tipa.

V modrem območju so štiri naloge. Naloga 1 je preverjala usvojitev literarnovednega znanja. Učenci so morali prepoznati izhodiščno besedilo kot realistično pripoved in to utemeljiti. V postavki 4 A so morali ob recepcijski zmožnosti dokazati tudi zmožnost tvorjenja krajšega besedila. Naloga je preverjala zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja glavne književne osebe. Postavke 4 B, 5 B in 9 B pa so preverjale jezikovno pravilnost tvorjenega zaokroženega besedila.

V območju nad modrim ni nobene naloge, povezane z umetnostnim besedilom.

V zvezi z umetnostnim besedilom so tudi učenci z (naj)nižjimi dosežki uspešno reševali naloge, ki so preverjale njihovo recepcijsko zmožnost in so bile izbirnega tipa. Druge naloge, ki so preverjale recepcijsko zmožnost in pri katerih so morali učenci odgovor napisati samostojno, so bile v rdečem (ali modrem) območju, kar pomeni, da so jih uspešneje reševali učenci s sicer višjimi dosežki.

Vse naloge v preizkusu so preverjale minimalne standarde, le nalogi 15 (tvorba in zapis vrstnega pridevnika iz zemljepisnega lastnega imena) in 16 (utemeljitev pravopisnega popravka) v I. delu preizkusa sta preverjali temeljna standarda. Naloge 1 (literarnovedno znanje), 5 A in 9 A v II. delu preizkusa pa so poleg minimalnih standardov preverjale tudi temeljne standarde. Uspešno so jih reševali le učenci z višjimi dosežki.

Glede na rezultate predlagamo, da naj učitelji učence usmerjajo v poglobljeno branje besedil in da naj pri učencih z aktivnimi oblikami dela pri pouku spodbujajo razbiranje in povezovanje podatkov iz različnih delov besedila, analitično razmišljanje in sintetizirane odgovore, ki naj jih učenci zapisujejo samostojno. Tudi letos se je pokazalo, da naloge, pri katerih se vrednoti jezikovna pravilnost, uspešno rešujejo predvsem učenci z (naj)višjimi dosežki, zato je treba tvorjenju smiselnih, jasno ubesedenih in jezikovno pravih povedi posvečati pozornost pri vseh predmetih. Učitelji naj še naprej spodbujajo učence k utemeljevanju posameznih trditev in k povezovanju rabe jezika z metajezikovnim znanjem.

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, I. del, 6. razred (UN 2018)

I. del, [neumetnostno besedilo](#): Igor Fabjan: *Iskalke dragocenih gob – tartufov* (Prirejeno po: *Moj planet*, september 2020. Str. 40–42.)

Naloga	Točke	Zmožnost Izpis zmožnosti iz UN	Standard znanja	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje	
1	1	SLOGOVNA ZMOŽNOST	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da: določi okoliščine nastanka besedila (4., 5., 6. r.) (UN, str. 54)		znanje	rumeno	
2	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame podteme in napiše bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rdeče	
3	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	zeleno	
4	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba sinteza	rdeče	
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST			znanje uporaba		
5	5 A	2	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – TVORJENJE BESEDILA	tvori ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo književne zvrsti (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba sinteza	rumeno
	5 B	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST		znanje uporaba	modro	
6	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rdeče	
7	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rumeno	
8	2	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba	modro	
		JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladijska, pravopisna	vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53) pravilno uporablja končna ločila v povedih (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		znanje razumevanje uporaba		
9	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – poimenovalna	k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, nadpomenke in podpomenke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)	nadpomenka (4. r., UN, str. 24) podpomenka (4. r., UN, str. 24) sopomenka (4. r., UN, str. 24) protipomenka (4. r., UN, str. 24)	znanje razumevanje	rumeno	

Naloga	Točke	Zmožnost Izpis zmožnosti iz UN	Standard znanja	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje	
10	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da: pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		znanje uporaba	rdeče	
11	1	METAJEZIKOVNA ZMOŽNOST	dani besedi iz besedila določi oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v UN (5., 6. r.) (UN, str. 54)	samostalnik (5. r., UN, str. 24) spol (5. r., UN, str. 24) število (5. r., UN, str. 24) sklon (6. r., UN, str. 24)	znanje uporaba	nad modrim	
12	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska	pretvori trdilne povedi v nikalne ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne nikalne povedi (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		znanje uporaba	modro	
13	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska	v zvezah povedi odpravi ponovitve (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		uporaba	rdeče	
14	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska	v zvezi dveh enostavnih povedi prepozna namerno-posledično razmerje, ga izrazi z veznikom in združi zvezo povedi v skladenjsko pravilno dvostavno poved (6. r.) (UN, str. 53)		znanje razumevanje uporaba	modro	
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST					
15	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – poimenovalna JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska JEZIKOVNA ZMOŽNOST – pravopisna	tvori knjižne pridevniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene z UN (5., 6. r.) (UN, str. 52) pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (5., 6. r.) (UN, str. 53) pravilno piše vrstne pridevnike iz zemljepisnih lastnih imen (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)	vrstni pridevnik (5. r., UN, str. 24)	znanje uporaba	nad modrim	
16	2	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – pravopisna	v besedilu prepozna pravopisno napako, jo odpravi in utemelji svoj popravek (4., 5., 6. r.) (UN, str. 54)		znanje uporaba	modro	
17	17 A	3	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – TVORJENJE BESEDILA	tvori ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo književne zvrsti (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)	navodilo za delo (6. r., UN, str. 24) oseba (6. r., UN, str. 25) množina (5. r., UN, str. 25)	znanje uporaba razumevanje sinteza	rumeno
	17 B	2	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST		znanje uporaba	rdeče	
SKUPAJ	27						

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, II. del, 6. razred (UN 2018)

II. del, [umetnostno besedilo](#): Marjan Tomšič: *Kvas in fantazija*. V: Marjan Tomšič: *Frkolini*. Ljubljana: Založba Mladika, 1998. 102–104.

Naloga	Točke	Zmožnost Izpis zmožnosti iz UN	Standard znanja	Vsebine	Taksonomska stopnja	Območje	
1	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	prepozna značilnosti realistične (kratke) pripovedne proze	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da: pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 57)	realistična pripoved fantastična pripoved (UN, 6. r., str. 32)	znanje razumevanje	modro
2	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST		odgovori na vprašanja o prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	zeleno
3	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	prepozna podatke o poteku dogajanja	odgovori na vprašanja o prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	zeleno
4	4 A	2	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH	doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe	ubesedi svojo domišljjsko predstavo književne osebe (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)	razumevanje sinteza	modro
	4 B	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST		slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost	znanje uporaba	modro
5	5 A	2	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH	sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje	odgovori na vprašanja o prebranem besedilu – pove , katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.) (str. 55) odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (str. 55) obnovi dogajanje (povzame dogodke) v umetnostnem besedilu (4., 5., 6. r.) (str. 55)	razumevanje sinteza vrednotenje	rdeče
	5 B	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST		slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost	znanje uporaba	modro
6	2	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje	odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (str. 55)		razumevanje sinteza	rdeče
7	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	razumevanje umetnostnega besedila	predstavi svoje ugotovitve o umetnostnem besedilu (4., 5., 6. r.) (str. 55)		razumevanje sinteza	rumeno
8	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	razumevanje umetnostnega besedila	predstavi svoje ugotovitve o umetnostnem besedilu (4., 5., 6. r.) (str. 55)		razumevanje utemeljitev sinteza	rdeče

Naloga	Točke	Zmožnost		Standard znanja	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
		Izpis zmožnosti iz UN		Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:			
9	9 A	3	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH	<p>sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje</p> <p>doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe</p>	<p>Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:</p> <p>predstavi svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih ter vrednoti in utemelji svoje mnenje (4., 5., 6. r.) (str. 55)</p> <p>odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (str. 55)</p> <p>obnovi dogajanje (povzame dogodke) v umetnostnem besedilu (4., 5., 6. r.)</p> <p>ubesedi svojo domišljjsko predstavo književne osebe (4., 5., 6. r.) (str. 55)</p>	<p>razumevanje</p> <p>utemeljitev</p> <p>sinteza</p> <p>vrednotenje</p>	rdeče
	9 B	2	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	<p>slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost</p>		<p>znanje</p> <p>uporaba</p>	modro
SKUPAJ	18						

PRILOGA

I. DEL

Besedilo in fotografije: Igor Fabjan

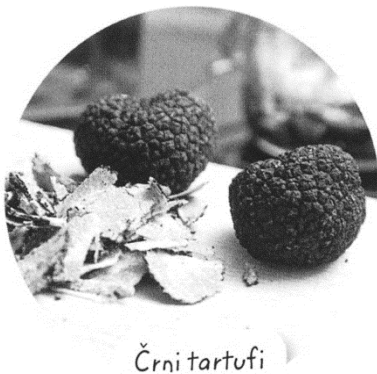
ISKALKE DRAGOCENIH GOB – TARTUFOV

Prijazna labradorka Liza se je lotila iskanja. Med visoko travo, grmičevjem in pod krošnjami dreves je s pomočjo izostrenega voha hitro nakazala, da je nekaj našla. Takoj je začela kopati. Ob spodbujanju skrbnice Sare je kopala še bolj zavzeto in kmalu se je med njenimi šapami pokazal za oreh velik črn gomolj. Sara je psičko nagradila s pasjim priboljškom in sama s posebnim nožem izkopala tartuf iz zemlje.

Sara Kocjančič iz Istre se ukvarja z nabiranjem podzemnih gob – tartufov, ki spadajo med najdražje na svetu. Nad iskanjem tartufov se navdušuje že od malega, saj ji je za zgled oče Zdenko.

Tartufi

Črni tartufi

Tartufi so cenjeni zaradi močne arome, ki se je navzame vsaka jed. Navadno jih dodajo naribane ali narezane na koncu priprave številnih jedi, celo sladice. Nekoč so si jih lahko privoščili le najbogatejši. Tudi danes so dragi, saj je treba za kilogram **črnih** odšteti okoli 200 evrov, za **bele** pa vsaj še enkrat toliko, v slabi sezoni pa celo več kot 2000 evrov! Cena je odvisna od velikosti tartufov ter od sezone in povpraševanja.

Vzgoja lovcev na tartufe

Pri Kocjančičevih imajo za lov na tartufe izučeni kar pet psičk. Seveda jih ne iščejo z vsemi naenkrat. A pogosto v iskanje vključijo dve ali celo tri psičke. Pasma psa ni pomembna, bolje pa se obnesejo samice. Važno je, da ima pes odličen nagon, nos za iskanje in voljo. Mešanci so lahko prav tako uspešni kot čistokrvni lovski psi.

Učenje se začne zgodaj

Učenje psa za lov na tartufe traja vsaj dve leti, začne pa se že z nekaj mesecev starim mladičem. Lastniki ga na vonj in okus tartufov navadijo tako, da pasji hrani dodajajo koščke tartufov ali olje, v katerem so bili namočeni. Kasneje začnejo skrivati z oljem prepojeno hrano na različna mesta v naravi. Psa za vsako najdbo nagradijo s priboljški. S tem ga tudi navajajo, da tartufa ne poje, saj bo le tako dobil še več hrane. Pes je lahko po pol leta že pripravljen za iskanje v naravi. Tartufe zavoha tudi več kot deset centimetrov globoko pod zemljo. Ko gobe dozorijo, oddajajo najmočnejše vonjave.

Živalska poslastica

Iskanje tartufov je naporno in zahteva dobro kondicijo, močno voljo in vztrajnost psov. Zanje je vse skupaj bolj igra, toda treba je paziti, da se ne utrudijo preveč. Tartufi rastejo pod zemljo v sožitju z nekaterimi drevesi. Dlje ko rastejo, močnejšo aromo imajo. S tem privabljajo živali, npr. glodavce in ptice, ki se z njimi hranijo. Rastejo vse leto, glavna sezona pa je od septembra do konca januarja. Takrat zorijo beli tartufi, črni pa večinoma od aprila do oktobra. Najboljši tartufi rastejo v Franciji, Italiji in Istri. Ponekod jih skušajo tudi gojiti, vendar je to izjemno zahtevno in dolgotrajno.

Lov na tartufe

Sara rada deli svoje navdušenje in znanje, zato organizira tudi prikaz lova na tartufe. Za ta namen nekaj takih gob zakoplje na območju, na katerem bi tudi sicer lahko uspevale. In ena izmed njenih psičk jih vedno hitro najde.

(Prirejeno po reviji *Moj planet*, september 2020, str. 40–42.)

II. DEL

Marjan Tomšič

KVAS IN FANTAZIJA

Mama je sina poslala v trgovino po kvas in mu rekla, da naj se čim prej vrne, ker želi do večera speči kruh. Potem ko je sin na poti domov srečal prijatelje, je na mamine besede povsem pozabil.

Ko sem se ovedel, mi je postalo peklenko vroče, strah je buhnil v paniko, odtrgal sem se od skupine in planil proti gradu. Tekel sem kot za stavo, a se pred velbom, torej pred vhodom na grajsko dvorišče, hipoma ustavil. Vedel sem, da si moram v opravičilo neznansko dolge zamude kaj izmisliti. Zaprl sem oči in mrzlično iskal po svojem fantazijskem zakladu. In, pomislite, kar naenkrat se je zabliskala ideja, ki sem jo tik-tak operutil, do vseh podrobnosti izrisal. Kar tako, mimogrede.

Pognal sem se naprej, zavedajoč se gotove rešitve iz nevarnega položaja. Butnil sem v kuhinjo in bil strašansko zadihnan, in preden me je mogla mama nahruliti, sem ji že, grozno razvnet, na ves glas lagal:

»Mama, pomislite, kaj se je zgodilo pred trgovino! Strašna nesreča! Kamion je podrl ...«

Mama je pri priči nasedla. Bila je namreč zelo dojemljiva za vse vrste vaških novic. Rekla je: »Jezus, kaj ne poveš!« Sedla je in z odprtimi usti ter rokami, v križ položenimi na prsi, željno vpijala sleherno mojo besedo. Jaz pa sem ji goreče pripovedoval, da se je v Slavka, ja, v tistega ... zaletel kamion, v njegovo konjsko vprego se je zaletel od zadaj, in je straaašno počilo, voz je čisto zmlelo, Slavka vrglo dol, je obležal v jarku, ja, ves krvav, po vratu in glavi čisto krvav ... in konja je tudi zmlelo, jima polomilo noge in rebra, eden je bil na mestu samem mrtev, drugi pa je strašno hropel ... in je pritulil rešilec, Slavka so odpeljali v bolnico, ranjenega konja pa je Falež ustrelil s pištolo, v glavo, pumf! in je bil tudi on mrtev.

Mama je vzdihovala, cncala z jezikom, si pritiskala roki na prsi, zmajevala z glavo in čisto pozabila na kvas in tudi na mojo nezaslišano zamudo.

Vse, kar sem ji povedal, je bilo izpričano tako živo in s takšnimi podrobnostmi, da ni niti za hip podvomila v verodostojnost zgodbe. In je, še preden je skuhala večerjo in zamesila kruh, tekla k sosedi, pa k drugi sosedi in še k tretji ... in pošastna novica o nesreči se je kakor blisk širila po gradu. Podrobnosti so se dopolnjevale, razširjale, povečevale in še pred nočjo je bilo v tej nesreči pet mrtvih, trije ranjeni, eden pa raztelesen.

Toda še istega dne je mamo dosegel odmev izmišljene zgodbe, in sicer v obliki mojega lastnega očeta. Ta se je vrnil, kot ponavadi, zelo pozno s svojih sestankov in mama mu je med sezuvanjem čevljev že hitela pripovedovat to strašno krvavo zgodbo. Oče jo je nekaj časa površno poslušal, tako s četrtinko ušesa, kot je bila pač njegova navada, a pri imenu Slavko Ferluga se je zdrznil, dvignil obraz in vprašal:

»Kdo? Slavko Ferluga? Ta mladi? Tisti s kozjim obrazom? Mož od Milice? Ja, kaj pa kvasiš! Saj je bil do zdajle z mano. Iz Podove sva se vrnila pred pol ure. Pri

njem sem še malo prej spil kozarec jabolčnika. Slavko Ferluga je čisto živ in cel in zdrav!«

O, groza! Da je živ, cel in čisto zdrav?! Jaz pa v postelji, potuhnjen pod odejo, škileč z enim očesom izpod nje, tu v kuhinji, in vse to poslušam, našpičen kot zajec.

Mama me je hotela pri priči zbuditi, pa ji je oče to preprečil. Rekel je: »Pusti pubeca¹, naj spi. Se boš že jutri pogovorila z njim. Zdaj ga pusti pri miru!«

Seveda bi bilo zame boljše, ko bi se zadeva uredila kar tisto noč, saj od spanja tako in tako nisem imel nič. Same blodnje in sami strahovi so frleli okoli mene.

Naslednji dan, že zgodaj zjutraj, pa se je zgodilo, no, saj si lahko mislite, kaj se je pripetilo.

(Odlomek.)

(Marjan Tomšič: *Frkolini*. Ljubljana: Založba Mladika, 1998. 102–104.)

¹ pubec – fant

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Iskalke dragocenih gob – tartufov*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kdo je napisal izhodiščno besedilo in v kateri reviji je bilo objavljeno?

Ime in priimek avtorja: _____

Naslov revije: _____

(1 točka)

2. Katera dva podatka o tartufih izvemo iz izhodiščnega besedila?
Označi z znakom X.

Iz besedila izvemo,

kje uspešno gojijo tartufe. _____

kdaj zorijo črni tartufi. _____

na kateri nadmorski višini rastejo tartufi. _____

v sožitju s katerimi drevesi rastejo tartufi. _____

kje rastejo najboljši tartufi. _____

(1 točka)

3. Kaj vpliva na ceno tartufov? Napiši tri podatke.

(1 točka)

4. Zakaj je v naslovu besedila beseda *iskalke*, ne pa *iskalci* dragocenih tartufov? Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

5. V krajšem besedilu predstavi Saro Kocjančič. Napiši:

od kod je;

koliko njenih psičk je izurjenih za iskanje tartufov;

kdo je Saro navdušil za iskanje tartufov;

kako deli svoje znanje o iskanju tartufov.

A		2
B		1

6. Katere značilnosti odlikujejo pse, ki iščejo tartufe? Napiši tri.

(1 točka)

7. Preberi trditev.

Za iskanje tartufov so primernejši pasemski psi.

Ali je pravilna? Obkroži odgovor in ga utemelji. DA NE

Utemeljitev: _____

(1 točka)

8. Napiši vprašalno poved k danemu odgovoru, da bo v skladu z izhodiščnim besedilom.

Vprašanje	Odgovor
	Jeseni in pozimi.

(2 točki)

9. Preberi povedi.

Sara rada deli svoje navdušenje in znanje, zato organizira tudi prikaz lova na tartufe. Za ta namen nekaj takih gob zakoplje na območju, na katerem bi tudi sicer lahko uspevale.

Kaj sta podčrtani besedi? Obkroži.

- A *Tartuf* je nadpomenka, *goba* je podpomenka.
- B *Tartuf* je podpomenka, *goba* je nadpomenka.
- C *Tartuf* in *goba* sta sopomenki.
- Č *Tartuf* in *goba* sta protipomenki.

(1 točka)

10. Dopolni poved z ustrežno obliko besede v oklepaju.

Aroma posameznih (gomolj) _____ je odvisna od tega, s katerim (drevo) _____ raste tartuf v sožitju.

(1 točka)

11. Preberi poved.

Tartufe zavoha tudi več kot deset centimetrov globoko pod zemljo.

Izpisanemu samostalniku določi spol, sklon in število.

Samostalnik	Spol	Sklon	Število
zemljo			

(1 točka)

12. Zanicaj poved.

Sara bo iskala tartufe.

(1 točka)

13. Preberi poved.

Tartufi so cenjeni zaradi močne arome, ki se je navzame vsaka jed.

Na katero besedo se nanaša podčrtana beseda?

je – _____

(1 točka)

14. Povedi združi v eno poved tako, da bo izražen namen.

Lastniki dodajajo pasji hrani koščke tartufov. Lastniki navadijo psa na vonj in okus tartufov.

(2 točki)

15. Iz lastnega imena v oklepaju tvori vrstni pridevnik. V pravilni obliki ga napiši na črto.

Po svetu so zelo cenjeni _____ (Istra) tartufi.

(1 točka)

16. V povedi odpravi napako. Popravek napiši razločno nad povedjo in ga utemelji.

Psička labradorka rada zahaja h sosedom.

Utemeljitev popravka: _____

(2 točki)

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo *Kvas in fantazija*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kaj je izhodiščno besedilo? Obkroži in utemelji.

- A Realistična pripoved.
- B Fantastična pripoved.

Utemeljitev: _____

(1 točka)

2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo? Obkroži.

- A O sinovem strahu pred starši.
- B O sinovem zamujanju zaradi nesreče.
- C O sinovem doživljanju nesreče.
- Č O sinovi laži ob zamudi.

(1 točka)

3. Katera trditev je v skladu z besedilom? Obkroži.

- A Mama ni mogla zamesiti kruha, ker je bila jezna na moža.
- B Sin je bil priča krvavi nesreči, zato ni kupil kvasa.
- C Oče je razkril sinovo laž, saj se je isti večer družil s Slavkom.
- Č Mama ni verjela sinovemu izgovoru, a je vseeno skuhalo večerjo in speklo kruh.

(1 točka)

4. Kaj izveš o sinu? Navedi dve njegovi lastnosti in ju utemelji s primeroma iz besedila. Odgovori v obliki povedi.

A		2
B		1

5. V kratkem zaokroženem besedilu napiši:

kako bi se mama običajno odzvala na sinovo zamudo,
kako je sprejela sinovo zgodbo in
kaj je sin z zgodbo dosegel.

A		2
B		1

6. Preberi odlomek iz izhodiščnega besedila.

»... in pošastna novica o nesreči se je kakor blisk širila po gradu. Podrobnosti so se dopolnjevale, razširjale, povečevale in še pred nočjo je bilo v tej nesreči pet mrtvih, trije ranjeni, eden pa raztelesen.«

Kaj odlomek pove o novici? Napiši dve ugotovitvi.

(2 točki)

7. Preberi poved.

Toda še istega dne je mamo dosegel odmev izmišljene zgodbe, in sicer v obliki mojega lastnega očeta.

S katerim pregovorom lahko povežemo navedeno poved? Obkroži.

- A Kdor laže, ta krade.
- B Laž ima kratke noge.
- C Po toči zvoniti je prepozno.
- Č Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

(1 točka)

8. Naslov izhodiščnega besedila je *Kvas in fantazija*. Pojasni, kako sta kvas in fantazija povezana z dogajanjem v odlomku.

(1 točka)

9. V krajšem zaokroženem besedilu napiši:

kdo je mami povedal resnico in kako se je odzvala;

kako se je ob razkritju resnice počutil sin;

kateri od staršev je milejši in po čem to veš.

A		3
B		2
